

paternā domū uēdidit: ut crimine adulterii se redimeret. Ex q̄stura & tribūatu nullā laudē ē ad lecut⁹: fauere C. Cæsare p̄tor aphricam sortit⁹ puinciam expl̄cauit: & exauisit: imq; inde pecuniarū reptauit an m̄cmissi mos hortos sub Quirinale extra pomeriū ad collinam portam titulo sum nominis epto loco habuerit: atq; adornauerit n̄ uulgares illi⁹ s̄culi & posterorū ætatib⁹ delicias atq; secessū: usq; ad ex̄ctam ætatem libidinis auid⁹ & potēs: In amicitia uari⁹ & incōstans. Sepi⁹ tū liuido dēte momordit habit⁹ ē ore improbo: & animo inuerecūdo: manīs Pōpei magni existimas hac uita se Cæsari gratiorē fore: lacerare usus ē: uñ in Salustium Læne⁹ Pōpei libert⁹ scripsit: morsq; ei⁹ sigillatim paucis uocabulis exp̄ssit: Nebulonē: lucronē popinionē: & lastatum appellans uox postreā indicat fuisse hominē ualidæ libidinis: Scripsit stilo n̄ abhorretē a ueterib⁹ extat coniuratio Catilinæ: & bellum iugurthinum: & q̄dam conciones: e libris belloꝝ ciuiliū: Vt secreta inimici fidelit⁹ intelligeret Terētiam a Cicerone repudiata duxi uxorē: & q̄tertio nupsit: Messaliæ Coruino.

INVECTIVA. C. SALUSTII: IN CICERONEM.

Prauer & iniquo animo maledicta tua paterer. M. Tullii si te scitē iudicio magisquam morbo animi petulātia ista uti. Sed cū i te neq; modū neq; molestiā ullā aīaduero: Rūdebo tibi: ut si q̄ maledicēdo uoluptatē cepistis: eam male audiēdo amittas: ubi q̄rat: quos implorē. P. C. diripi rēpu. atq; audacissimō cuiq; esse perfidie locum: an apud Populum R. o. qui ita corruptus est largitionib⁹ ut sese ac fortunas suas uenales habeat: An apud uos. P. C. quorum auctoritas turpissimo cuiq; ludibrio est. Vbi. M. T. u. leges iudicia Po. R. o. defendit atq; in ordine ita moderat̄ quasi unus reliquus ex familia uiri clarissimi Scipionis A. sac non repticius accitus ac pauloante in situs huic urbis ciuis an uero. M. Tullii facta tua ac dicta obscura sunt: an non ita a pueritia uixisti ut nihil flagitiosum corpori tuo putares quod alteri collibuisset: aut scilicet istam immoderatam tuam eloquentiam apud. M. pisonem non pudicitiae iacturæ perdidisti: itaq; minime mirandum est q̄ eam flagitiose uendicans quam turpissime parasti. Verq; ut opinor splendor domestici tibi animos attollit uxor sacrilega ac p̄ iuris nobilitata: filia matri pellex tibi iucundior atq; obsequentior: quam parēt̄ ps ē domum ipsam tuam ui & rapinis funestam tibi ac tuis cōparasti uidelicet ut nos com moue facias q̄ conuersa Respu. sit tum in ea domo habitares homo flagitiosissime quæ. P. Crassi uiri clarissimi fuit atq; cum hæc ita sint: Cicero sed dict̄ in consilio deorū immortalium fuisse. Inde missum huic urbi ciuib⁹ custodē abscq; carnificis nomine. Qui ciuitatis incommodū in gloriā suam ponit quasi uero n̄ illi⁹ coniurationis causa fuerit consulat⁹ tuus. Et cicero Respu. dissecta eo tempore quo te custodē habebat. Sed ut opinor illa te magis extollunt q̄ post cōsulatū cū uxore de repu. cōsulauisti cum legis. Plantiae iudicia domi faciebatis: ex coniuratis alios pecūiæ condēnabis. Cū tibi ali⁹ Tusculanam ali⁹ Pōpeianā uillā aedificabar: alius domū emebatq; uero nihil poterat hic erat calūniæ pximus hic aut domū tuam oppugnatam uenerat: aut insidias senatui fecerat deniq; de eo tibi cōpertū erat q̄ si tibi falsa obiticio redde rationē q̄rū patri mōit accepis. Quid tibi litib⁹ accreuerit: q̄ ex pecūia domū paraueris Tusculanū & Pōpeianū infinito sum ptu exedificaueris: Aut si retices cui dubiū pōt eē qn nopolētiā istā ex sanguine & miseris ciuū parasti: uerū ut opinor hō nou⁹ arpiuas ex. M. Crassi familia illi⁹ uirtutē imitat̄ Contēnit simulatā hominū nobilitū. P. R. curā hēt: neq; terrore neq; gratia mouet. Illud uero amicitia tantum ac uirtus ē animi imo uero homo leuissim⁹ supplex inimicis amicis contumeliosus: mōdo hæc mōdo illarū partū fid⁹ nemini. Leuissim⁹ senator mercari⁹ patron⁹ cui nulla pars corporis a turpitudine uacat lingua uana man⁹ rapacissime gula imensa pedes fugaces: q̄ honeste nominari non possunt ihonestissima. Atq; is cū eiusmodi tamē audet o fortuna tā natā me consule romā Te fortunatā consule Cicero: imo uero infelicē & miserā q̄ crudelissimā p̄scriptio nē ciuūm perpeffa est cū tu perturbata repu. metu percussos omnes bonos parare crudelitati tuæ cogebas: cū oīa iudicia omnes leges i tua libidine erāt cū tu tublata lege portia crepta libertate omniū nostrū uitæ neq; potestate ad te unū reuocaueras. Atq; pagē qdē uel pagē qdē ipūne fecisti uerūctiam commēorando exprobras neq; licet obliuisci ius seruitutis suæ egeris oro te Cicero feceris qd libet satis est perpeffos esse: et ne aures n̄ras odio tuo onerabis: et molestissimis uerbis infectaberē cedant armā togē cōcedat laurea ligue: q̄si uero togat⁹ & non armat⁹ ea q̄ gloriaris confeceris atq; inter te Scyllamq; Charybdatōrē præter nomē impeperis quicq; interfuerit: sed quid ego plura de tua insolētia cōmemore: quæ m̄lneru omnes artes edocuit luppi ter optim⁹ maximus in concilium deorum admisit: Italia exulē humeris suis reptauit. oro te romulæ arpiinas qui egregia tua uirtute omnes paulos fabios scipiones superasti: quē tandē locū hac ciuitate optimes: q̄ tibi partes. r. p. placet: quē amicū: quē inimicum habes: cui i ciuitate fecisti insidias: quo iure de exilio tuo dyrachio redisti cū sequebaris quos tyrānos appellabas: eorū potētiae faues: q̄ tibi ante optimates uidebant eosdē demētes ac furiosos uocas. Vatinii causam agis de sextio male existimas. Bibulum petulantissimis uerbis lædis laudas Cæsarem quem maxime odisti. & ei maxime obsequeris: aliud stans sedens aliud sentis de repu. his maledictis illos odisti leuissimē transfuga neq; in hac neq; in illa parte fidē habēs.

Ademū magna uoluptas ē Crisp. Salustii æqualē ac parē uerbis uitā agere neq; ququam tam oblectā nū dicere cui n̄ ab initio pueritiæ omni genere facinoris ætas tua respondeat ut oīs oratio moribus consonet. Neq; n. q̄ ita uiuit ut tu aliter ac tu loq; p̄r: neq; qm tam illoro sermōe utiē uita honestior ē. Quo me uertam. P. C. unde initū sumant: mai⁹. n. mihi dicēdi on⁹ imponit̄ quo nocior ē uterq; nostrū q̄ si aut de mea uita: atq; actib⁹ nostris huic conuiciatori respondero. Inuidia gloriā consequēt̄: aut si huius facta mores oēm ætate nudauero: in idē: uiciū incidam peccitatis q̄ huic obiticio id uos si forte offendimini iustius huic quam mihi succēssere deberis qui initū introduxit: ego dabo operam ut & p̄ me minimo cū fastidio rūdeam & in hunc minime mētir⁹ eē uidear. Scio mei. P. C. i. respondēdo n̄ habere magnam expe-

statione q̄ nullum uos sciat̄ nouū crimē in Salustii audituros sed oīa uetera recognituros. Quib⁹ & meae
& uestrae iam & ipsius aures ualent: ueḡ eo magis odisse debetis hominē q̄ ne incipēs quidē peccare mini-
mis rebus posuit rudimētū sed ita ingressus ē ut neq; ab alio uinci possit neq; ipse se oīo reliqua aetate praere-
rire itaq; nihil aliud studet nisi ut luculentus cū quo uis uoluptari longe uero fallit opinione: non enim pra-
citate linguā uitae sordēs eluuntur: sed est quaedā calūnia quā unusquisq; nostrum testate animo suo fert de eo
qd̄ falsum crimen oblectat q̄ si ultra iustis memoriā uincerit aliā. P. C. non ex oratione sed ex moribus suis
spectare debetis: iā dabo operā quā maxie potero breue ut faciē neq; nostrā uobis intuliserit. P. C. plerūq;
enī de Resp. priuatis crescit inimicis ubi nemo ciuis qualis sit uir potest latere. Primū igit̄ qm̄ oīum maio-
res Cri. Salusti⁹ ad unū exemplū & regulā quaerit uelim mihi respondeat nunqd̄ hi quos tulit Scipionis
& metelli ante fuerunt aut opintonis aut gloria quā eos res suae gestae & uita innocentissime acta commen-
dauit q̄ si hoc fuit illis initium nominis & dignitatis cur non aequē de nobis existimet cuius & res gestae illu-
stres sunt & uita integerrime acta: quasi uero tu sis ab illis uiris Salustii ortus q̄ si esses: nonnullos iam tuae
turpitudinis pigeret ego mels maioribus uirtute mea praeluxi ut si prius notū non fuerit me accipiāt initi-
um memoriae suae tu tuis uita quam turpiter egisti: magnas effudisti tenebras ut etiā si fuerint egregii ciues
certe uenerint in obliuionem. quā noli mihi antiquos uiros oblectate satius est enim me meis rebus gestis
florere quā maiorū opinione niti & ita uiuere ut sim posteris meis nobilitatis initium & uirtutis exēplū neq;
mecū his conferre decet. P. C. qui iam decesserunt: omnique odio carent & inuidia: sed cū his qui mecū una
i Rep. uersati sunt: sed si fuerint aut in honorib⁹ petēdis nimis ambitiosus nō hāc dico popularē ambitionē
cuius me principem confiteor: sed illā peruitiosam contra leges cuius primos ordines Salustius duxit aut in
gerēdis magistratibus aut in uindicandis maleficiis tā saeuus aut in Rep. tā uigilans q̄ tu proscipionem
uocas credo q̄ nō oēs tui similes icolumes in hac urbe uixissent at quāto meliore loco resp. staret si tu par ac
simul scelestoz̄ ciuū una cū illis annumeratus esses: an ego tunc falso scripsi cedant arma togae: qui togatus
armatos & pace bellū oppræssit: an illud mētitus sum fortunatā me cōsule Romā q̄ tantū iustissimū bellum ac
domesticū urbis incēdium extinxi neq; tui piger te homo leuissime cum ea culpas q̄ in historiis mihi gloriae
ducit an torpius ē scribere mentiri q̄ illū palam hoc ordine dicente: nam qd̄ in aetate increpuisti tātum me ab
esse puro ab ipudicitia q̄tū tua pudicitia. Sed quid ego de te plura querar. qd̄ n. mentiri turpe dices qui ausus
mihi sis eloquentiā ut uitā obicere: cuius semp̄ nocens eguisti patrociniū: an ullū existimas posse fieri ciuē
egregium qui nō his artibus & disciplinis sit eruditus: an ulla alia putas rudimenta & incunabula uirtutis q̄
bus animi ad gloriae cupiditatem aluntur. Sed minime mirum est: P. C. si qui desidiat ac luxuria plenus sit
haec ut noua ac inusitata miratur: nam quod illa inusitata rabe perulantur in uxorem & in filiam meam in-
uasisit: quae facilius mulieres se a uiris abstinerunt q̄ tu uir a uiris: satis docte ac perite fecisti. non enim me
sperasti mutuum tibi gratiam relaturum ut uicissim tuos cōpellarem: unus enim satis es materiae habens ne
q̄ quicquam turpius est domi tuae quā tu: tumulū te uero opinio fallit q̄ mihi putasti parare inuidiā ex mea
re familiari: quae multo mihi minorē quam habere dign⁹ sum atq; utinam ne tanta qd̄ eū quantā ē ut poti⁹
amici mei uiuerēt quam ego testamētis eoz̄ locupletior essem: ego fugax Cri. Salustii furore tribuni plebis
cessi: uirtus duxit quantum fortunam un⁹ expiri quam uniuerso po. ro. ciuili essem dissensionis causa. Qui
postea quam illi suū animū in Repu. debachatus esset omniaq; quaecūq; cōmouerat pace & ocio resederunt
hoc ordine reuocante atq; ipsa repu. manu retrahente me reuertis: qui mihi dies si cū omni reliqua uita con-
ferato animo quidē meo super: cū uniuersi uos populūq; Ro. frequens aduētū meo gratulatus tanti me fu-
gacem mercenarium patronum hi aestimauerunt: neq; hercle mirum est si ego semper iustas omnium ami-
citas existimaui. Non enim unī priuatum ancillatus sum neq; me addixi. Sed quantum quisque rei publi-
studul tantum mihi fuit aut amicus aut aduersarius: Ego nihil plus uolui ualere quam pacem: multi priua-
torum audacias metuerunt: ego nihil timui nisi leges: multi arma sua timeri ualuerunt: ego nunquam uolui
quicquam posse mihi praē uobis: multi ex uobis potentia fieri uobis suis uiribus abusi sunt. Itaq; non est mirū
si nullius amicitia usus sum qui non perpetuo Resp. amicus fuit: neque me poenitet si aut petenti. Vari-
nio reo patrociniū pollicitus sum: aut Sexti insolentiam repressi: aut bibuli patientiam culpauit aut uirib⁹
Caesaris faul: quae sitū mihi ut uitia obiciis: temeritas tua reprehenderet: non mea uitia culpabuntur. Plura
dicerem si apud alios mihi esset uisserendum. P. C. non apud uos quos habet omnium actionum meorum
monitores sed ubi rerū testimonia ad sunt quid opus est uerbis: nūc ad te ut reuertar Salustii patremq; tuum
praeterea q̄ si nunq̄ in uita sua peccauit tñ maiorē iniuriā reip. facere nō potuit quā q̄ te talē filiū genuit: neq;
tu sup̄ qm̄ i pueritia peccasti exeq̄ ne parēre tuū uidear accusare q̄ eo tpe sumā tui potestate habuit sed qualē
adolescētā egeris hac. n. demonstrata facile itelliget q̄ perulati pueritia qm̄ ipudic⁹ & p̄ca adoleueris: postea
q̄ imēlae gulae ipudicissimi corporis q̄st⁹ sufficere non potuit & aetas tua ad ea patienda que alteri facere colli-
buisset exoluerat cupiditatib⁹ infinitis efferebaris ut q̄ ipse corpori tuo turpia non duxisses in aliis experire-
ris ita non ē facile reputare. P. C. utrū in honestioribus corporis partibus rē q̄sierit an amiserit: domum pa-
ternam uiuo patre turpissime uenale habuit uēdidit nec cuiq; dubiū eē sit qm̄ mori coegerit eū quo nondū
mortuo p̄ hāerede gesserit oīa si pudet a me querere quis in. P. Crassi domo habitet cum ipse respondere ne-
queat q̄ in ipsius habitet paterna domo ad hercule lapsus aetatis tyrocinio postea se correxit si ita ē: sed abiit
insolitum sacrilegi Nigidiani bis iudicis ad sublittina attractus extrema fortuna stetit & ira dicebat ut non
hic innocens esse sed iudices peterasse extimaret. Primū honorē in quaestura adeptus secutus ē hūc locum &
hūc ordinē despectum cuius additus sibi quoq; sordissimo hominum patuisset. Itaq; timēs ne facinora eius

clandestina clara uobis essent cum omnibus matrum familiarum uiris opprobrio eēt cōfessus est uobis auditi
 bus adulteriū neq; erubuit ora uestra uixeris ut libet Salustii egeris quæ uolueris satis est unum te tuorū scele
 rum esse consciū: noli nobis languorē & soporē nimium exprobrare sumus diligentes intuenda pudicitia
 uxore nostræ sed ita expecti non sumus ut a te cauere possimus audacia tua uincit studia nostra Et quod
 hanc mouere possit factū aut dictū turpe quē non puduerit palā uobis audientibus adulteriū confiteri: q; si
 nihil pro me tibi respondere uoluissim sed illud censorum eloquium Appii Claudii & L. Pisonis palā uni
 uersis recitatē: nōne tibi uiderer æternas inire maculas quas reliqua uita tua eluere non posset: neq; post
 delectū senatus te unq; uidimus nisi forte in ea te castra cōiecisti quo omnis sententia rei. p. confluxerat atq;
 idē Salustius quin pace nec senator quidem manserat postea quam resp. armis oppressa est & idem uictor q;
 exules reduxit in senatum post quæsturam reductus: est quem honorē ita gessit ut nihil uenali non in eo hā
 buerit cuius aliquis emptor fuerit. Itaq; egit ut nihil æquum atq; ueg; dixerit qd ipsi facere collibuisse: neq;
 aliter uexauit ac debuit si quis præde loco accepisset magistratū: peracta quæstura postea q; magna pignora
 eis dederat cum quibus similitudine uitæ se cōiunxerat: unus iam ex illo grege uidebatur. Eius enim partis
 exemplar erat Salustium: quod tantū in unam uoraginē cœtus omnium uiciorum excesserat quicquid in
 pudicorū cillonū parricidarū sacrilegorū d̄bitorū fuit i urbe mūicipis colōis Italia tota sicut i fretis subledeat
 nominis perditū ac notatissimū nulla i parte castis nisi licentia uitiorum ac cupiditate rerum nouarum
 postea quam prætor est factus: modeste se gessit: & abstinenter nonne ita prouinciam uastauit ut nihil neq;
 passi sint neq; expectauerint grauius socii nostri in bello quā experti sunt in pace: hoc a phricam in terrore
 obrinēte. Vnde tantum hic exhaust. P. C. quantum uoluit ne causam diceret. Sestertio duo decies cum sen
 fore paciscitur. q; si quippiam eorum falsum est hic palam refelle unde qui non modo ne paternam quidem
 domum redimere potueris: repente tāquā somnio beatus hortos pretiosissimos uillam Tiburtii. C. Cæsa
 ris Reliquas possessiones paraueris: neq; piguit querere cur ego. P. Crassi domū emissimæ cum tu ueteris uil
 le dominus sis cuius paulo ante fuerit Cæsar modo inquā parimonio non comesso sed deuorato quibus ra
 tionibus repente factus es tam affluens & tam beatus: Nam quis te faceret hæredem: quem ne amicum q;
 dem satis honestum quisquam sibi ducit nisi similis ac parui: at hercule egregia facta maiorum tuorum: tuo
 rum te extolunt: quorum siue tu similis es siue illi tui nihil ad tuum: scelus ac nequitiam addi potest. Verum
 ut opinor honores tui te faciunt insolentem. Tu Cris. Salusti totidem te putas esse bis seuatorem & bis quæ
 storem fieri quod bis consularem & bis triumphalem carere deber: omni uitio qui in alterum dicere parat
 est: idem maledicit qui non potest uerum ab alio audire. Sed tu omnium mensarum assecla omnium cu
 biculorum in ætate pellex & idem postea adulter: omnis ordinis turpitudine & simul belli memoria. Quid
 enim hoc grauius pari potuimus quam q; te incolumen in hoc ordine uideamus desine bonos petulantissi
 ma confectari lingua desine morbo procacitatis isto desine unumquemque moribus tuis æstimare: his mo
 ribus amicum tibi efficere non potes uideris uelle inimicum habere. Finem dicendi faciam. P. C. sæpe enī
 uidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena flagitia aperte dixerunt quam eos qui comiserunt. Mi
 hi qdē ratio habēda ē nō quæ Salusti merito debeat audire sed ut ea dicā si qua ego honeste efferi possū.

F I N I S

Laus omnipotentī Deo.

Venetis impressum ē hoc Salustius op⁹ cū cōmento per Ioannem de
 creto de tridino Anno domini. M. CCCC. LXXXIII. y. die augusti.

iiii iiii iiii iiii iiii iiii iiii ii
 a b c d e f g h

[Faint, mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, appearing as ghosting.]

8

Vandelsimpellum 2 hoc 2
creto de rindio Anno domini 1833. J. XXXIII. y. die Augusti

III III III III III III III III
a b c d e f g h

